intro

Sonce in sence

Zdenko Vrdlovec

Letošnji festival slovenskega filma je potekal v znamenju sonca in sence. Naj je ta prispodoba še tako stereotipna, je vseeno še najbolj ustrezna, saj zadeva festival v vseh njegovih aspektih. Na festival je padla senca, še preden se je začel, in to prav zato, ker so ga projicirali kot svoje sonce prav tisti, aparatčiki Filmskega sklada, ki so povzročili letošnji zastoj filmske produkcije in so to dejstvo hoteli zamaskirati z »množico festivalskih filmov«, nastalih v času pred njihovo oblastjo. Največ festivalskih nagrad je osvojil prav film, Petelinji zajtrk *Marka Naberšnika, ki je iz programa odstavljene direktorice Filmskega sklada Irene Ostrouške. Ta film je bil tudi prvi sončni trenutek festivala, in to prav na otvoritveni večer, ko je Društvo slovenskih filmskih ustvarjalcev pred vhod v dvorano portoroškega Avditorija položilo otroško krsto, ki naj bi simbolizirala položaj slovenskega filma pod aktualno oblastjo.*

V tekmovalnem programu je bilo prikazanih sedem celovečernih filmov, toliko, kot jih ni igralo v kinu najmanj dve leti, in vsi so imeli premiere, kar se še ni zgodilo v desetletni zgodovini nacionalnega filmskega festivala. A kljub temu niso imeli skoraj nobenega drugega občinstva kot poklicnega (tj. iz vrst samih filmarjev) in medijskega. Portorož res ni bil videti kot kraj, kjer poteka filmski festival, vseeno pa ni mogoče reči, da je to zadnji kraj, kjer bi človek šel v kino. Pred kakšnimi petimi leti je bilo celo to obmorsko mestece, nad katerim kraljuje Casino, videti kot slovenski Cannes. In to zgolj in prav po zaslugi priljubljenosti slovenskih filmov. Je torej letošnja odsotnost občinstva na festivalu že kakšen simptom upadanja zanimanja za domači film? Upadanja, h kateremu bi lahko kaj prispevalo tudi dejstvo, da je že celo leto neprimerno več prerekanja o slovenskem filmu, kot je bilo filmov samih.

Druga polovica festivala je malo bolj oživela, deloma zaradi »drame« okoli Djurićevega filma Ljubezen, traktor in rock'n'roll, *deloma pa zaradi tradicije, po kateri je festival slovenskega filma potekal le v drugi polovici tedna. Letos se je raztegnil čez ves teden, in to ne toliko zaradi teh sedmih celovečercev ter še vrste kratkih in srednjemetražnih filmov, kot pa zaradi dodatnega programa Evropskih dialogov. Ta pa se je izkazal kot popoln »monolog«, včasih celo v tako radikalni obliki, da je imel kakšen evropski film le enega gledalca. Pri čemer ni nič pomagalo, da so bili nekateri evropski filmi prav dobri, toda nekateri slovenski so boljši, če smo že pri »dialogih«.*

V ožeh tričlanske žirije (z dvema tujima članoma, britanskim in nemškim) je za najboljšega obveljal Otroci s Petrička *Mirana Zupaniča, ki je v slovenskem kontekstu tudi najpomembnejši. To je dokumentarec, toda z lastnostmi klasične tragedije, po kateri morajo otroci plačevati za grehe ali napake svojih staršev: ker so bili to otroci v Teharjah pomorjenih staršev, so morali, stigmatizirani kot »pankrti narodnih izdajalcev«, prestati vso maltretiranje s strani komunističnih prevzgojiteljev. To je torej film o slovenski bivši realnosti, ki pa v danes že odraslih »otrocih s Petrička« biva še naprej, medtem ko je za režijo in scenarij nagrajeni film,* Petelinji zajtrk *(prav tako v produkciji Arsmedje), bližji sodobni oziroma »tranzicijski« realnosti, v kateri se jugoslovanski spomini, utelešeni v osrednjem liku, umikajo tistim, ki »nimajo pojma o Titu«.*